

Ewelina Romianowska

Wydział Nauk Pedagogicznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, Polska

Recenzja książki: *Dzieje Pallotyńskiego Hospicjum w Gdańsku. Trzydzieści lat w służbie umierającym 1983–2013*, red. P. Krakowiak, A. Janowicz, Gdańsk 2013

Opieka paliatywna i hospicyjna w Polsce to ponad 30 lat pomocy na rzecz chorych, realizowanej przez osoby i instytucje, których najważniejszym celem jest zapewnienie pacjentom i opiekunom godnych warunków życia. Za jedną z istotnych dat w historii tego ruchu w Polsce uznawany jest rok 1981, kiedy utworzono Towarzystwo Przyjaciół Chorych w Krakowie [1].

Dzieje Pallotyńskiego Hospicjum w Gdańsku. Trzydzieści lat w służbie umierającym 1983–2013 pod redakcją ks. dr. hab. Piotra Krakowiaka i dr Anny Janowicz to pozycja, w której przedstawiono rozwój opieki paliatywnej i hospicyjnej w Polsce. Twórcy książki są osobami od wielu lat związanymi z tą działalnością, zaangażowanymi w ogólnopolską kampanię społeczno-edukacyjną *Hospicjum to też życie*. Książkę dr hab. Piotr Krakowiak jest założycielem Fundacji Hospicyjnej w Gdańsku, w latach 2002–2011 był dyrektorem gdańskiego Hospicjum im. ks. E. Dutkiewicza SAC w Gdańsku, a także Krajowym Duszpasterzem Hospicjów. Doktor Anna Janowicz rozpoczęła od wolontariatu hospicyjnego, współpracując z Fundacją Hospicyjną, której aktualnie jest prezesem.

Celem recenzowanej książki jest edukacja społeczna w zakresie opieki paliatywnej i hospicyjnej, będąca elementem kształcenia w ochronie zdrowia i pomocy społecznej poprzez ukazanie roli zespołowej opieki nad ciężko chorymi i ich bliskimi [2]. Opisywana publikacja adresowana jest do lekarzy, farmaceutów,

duszpasterzy, pedagogów, terapeutów i wolontariuszy, a także chorych objętych opieką hospicyjną i ich opiekunów. Autorzy polecają ją także wszystkim tym, którym nie jest obojętny los chorych i cierpiących osób. Model opieki przedstawiony w publikacji stał się inspiracją dla utworzenia wielu ośrodków opieki paliatywnej i hospicyjnej w Polsce [3].

Książka składa się z wstępu i czterech rozdziałów: *Hospicjum w Gdańsku — 30 lat historii, Wspomnienia, Gdańskie Hospicjum widziane oczami innych* i ostatniego, przygotowanego w języku angielskim, *Introduction to the history of Hospice Movement in Poland*, po którym zamieszczono bogatą bibliografię. Historie z życia rodziny hospicyjnej zostały zaprezentowane poprzez załączone zdjęcia podopiecznych gdańskiego hospicjum, pracowników i wolontariuszy.

W pierwszej części ks. dr hab. Piotr Krakowiak ukazuje istotę opieki paliatywnej i hospicyjnej oraz genezę hospicjum w Gdańsku. Na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza cytowane wielokrotnie słowa założyciela Hospicjum Pallotinum śp. ks. Eugeniusza Dutkiewicza: „W opiece hospicjum mówi się o dyskretnej i delikatnej obecności przy człowieku umierającym. Ta delikatna obecność powinna wyrażać się w konkretnych znakach. Dlatego też w relacjach międzyludzkich tak istotne są proste słowa, gesty i spojrzenia” [4]. Współzałożycielką gdańskiego hospicjum jest Pani Profesor Joanna Muszkowska-Penson, odznaczona

Adres do korespondencji: Ewelina Romianowska

Wydział Nauk Pedagogicznych

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

ul. Lwowska 1, 87–100 Toruń, Polska

e-mail: ewelina.romianowska@wp.pl

Medycyna Paliatywna w Praktyce 2017; 11, 4, 181–183

Copyright © Via Medica, ISSN 1898–0678

Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, aktywna jako doradca byłego Prezydenta RP Lecha Wałęsy, która szkoliła pierwsze zespoły wolontariuszy, a później dzieliła się doświadczeniami podczas sesji Zgromadzeń Biskupów Europejskich dotyczącej opieki nad ciężko chorymi w Watykanie [5].

W recenzowanej książce opisano rozwój Hospicjum Pallotinum, które następnie zmieniło nazwę na Hospicjum im. ks. Eugeniusza Dutkiewicza SAC, a w szczególności przedstawiono charakterystykę wolontariatu. Z historii najnowszej ukazano przebieg ogólnopolskich kampanii *Hospicjum to też życie*, a także programów edukacyjnych: *Lubię pomagać*, *Umierać po ludzku* i *Więźniowie w hospicjum*. W końcowej części rozdziału przedstawiono postać *dame* Cicely Saunders z Wielkiej Brytanii — wielkiej przyjaciółki Polski i Polaków [6]. Bogate dzieje hospicjum w Gdańsku zostały zapisane na kartach książki jako dowód wdzięczności za ogrom dobra i zachęta do kontynuacji dzieła przez pracowników i wolontariuszy.

Cześć druga recenzowanej publikacji zawiera historie z życia hospicjum opowiedziane przez pracowników, wolontariuszy i przyjaciół hospicyjnej wspólnoty z Gdańska. Zaprezentowano 26 wypowiedzi osób związanych z gdańskim ośrodkiem hospicyjnym od jego początków aż do dziś. Analiza tych stron w interesujący sposób ukazuje, jak istotnie zaangażowanie w działalność hospicyjną wpłynęło na ich życie. Pani Profesor Joanna Muszkowska-Penson wspomina początki budowy hospicjum i marzenia o stworzeniu miejsca godnego umierania. Kolejne wspomnienia pracowników hospicjum dotyczą różnych elementów holistycznej opieki. Na szczególną uwagę zasługują wypowiedź Pani Doktor Marii Honory *Trudna rola kierownika medycznego* i tekst *By nie zatracić ducha hospicyjnego* autorstwa ks. dr. hab. Piotra Krakowiaka. Wspomniane wyżej historie stanowią zapis wywiadów z osobami tworzącymi hospicjum, gdzie każdy pracownik i wolontariusz jest kimś wyjątkowym i zechciał się podzielić swoimi przeżyciami. Lektura tej części recenzowanej książki może być inspiracją dla wolontariuszy, pracowników decydujących się na dołączenie do opieki paliatywnej i hospicyjnej, a także dla badaczy tego zagadnienia.

W trzeciej części książki omówiono rolę kapelana w hospicjum i w szpitalu, a także kwestię zaangażowania rodziny w celu spełnienia oczekiwań chorych, którzy często pragną spędzić ostatnie chwile wśród bliskich. „Hospicjum to także miejsce — jak pisze Ryszarda Socha — tam, gdzie miękną twardele”.

W tym kontekście opisano przykłady więźniów, którzy poprzez wolontariat hospicyjny uzyskali wiarę w siebie i nadzieję na lepsze jutro.

Opisano również działania Fundacji Hospicyjnej w zakresie edukacji społecznej dotyczące opieki paliatywnej i hospicyjnej. Publikacja ukazuje zwłaszcza, w jaki sposób w literaturze naukowej został przedstawiony wpływ poszczególnych działań edukacyjnych na zmianę świadomości społecznej w tym zakresie [7]. Książka prezentuje ponadto niezbyt rozpowszechnioną dotychczas w Polsce formę opieki perinatalnej, odwołując się do słów pediatry, Pani Doktor Małgorzaty Grabskiej: „Hospicjum perinatalne to nie miejsce. To raczej sposób myślenia. Towarzystwo rodzinie w drodze przez ciężką, akt narodzin i śmierci. Śmierci godnej. Takiej, która pozostawia w pamięci trudne, ale jakże pełne miłości doświadczenie powitania i pożegnania dziecka”. Ta nowa forma pomocy rodzicom w przypadku ciężkiej choroby dziecka w okresie prenatalnym według Autorów książki jest nade wszystko zespołowym wsparciem dla rodziców w obliczu utraty dziecka [3]. Recenzowana publikacja zawiera na końcu bogaty wykaz bibliografii ze szczególnym wskazaniem literatury przydatnej w opiece paliatywnej i hospicyjnej.

Książka pod redakcją Piotra Krakowiaka i Anny Janowicz to ciekawa pozycja edukacyjna, ukazująca model opieki paliatywnej i hospicyjnej opierający się na takich wartościach jak głęboki szacunek dla chorych i ich rodzin, a także osób służących pomocą poprzez opis genezy, organizacji i działania Hospicjum im. ks. Eugeniusza Dutkiewicza SAC w Gdańsku i Fundacji Hospicyjnej. Na szczególną uwagę zasługują zamieszczone wspomnienia, będące wywiadami opisującymi rodzinę hospicyjną. Bogata bibliografia może być przydatna dla osób zaangażowanych w opiekę paliatywną i hospicyjną, ale także dla wszystkich osób pragnących przygotować się do tego, by wspierać chorych, starszych i osoby u kresu życia. Książkę można polecić wszystkim tym, którym nie jest obojętny los osób chorych i umierających oraz ich bliskich. Ponadto recenzowaną pozycję można polecić studentom medycyny, pielęgniarstwa, pracy socjalnej, pedagogiki opiekuńczej, a także wszystkim tym, którzy pragną zaangażować się w wolontariat. Opisująca historię hospicjum w Gdańsku książka zawiera uniwersalne przesłanie dotyczące pomocy, solidarności międzyludzkiej i łamania murów oraz barier. Jej kontynuację stanowi artykuł Piotra Krakowiaka i współpracowników odwołujący się do opisanego w tym dziele historii i wyznaczające nowe cele w trosce o chorych i ich bliskich [8].

Piśmiennictwo

1. Krakowiak P. Historia i współczesność. W: Janowicz A, Krakowiak P, Stolarczyk A. (red.). *Solidarni — Opieka paliatywno-hospicyjna w Polsce*, Gdańsk 2015: 22.
2. Krakowiak P, Janowicz A. *Dzieje Pallotyńskiego Hospicjum w Gdańsku. Trzydzieści lat w służbie umierającym 1983–2013*, Gdańsk 2013: 12, 192–193, 277–282, 289.
3. *Hospicjum* ks. Eugeniusza Dutkiewicza SAC w Gdańsku. www.hospicjum.info (Dostęp: 27.02.2017).
4. Ks. Dutkiewicz E. Znakiem hospicyjnego wiatyku są nasze dłonie. W: Janowicz A, Krakowiak P, Stolarczyk A. (red.). *Solidarni — Opieka paliatywno-hospicyjna w Polsce*, Gdańsk 2015: 74.
5. Krakowiak P. *Dzieje Pallotyńskiego Hospicjum w Gdańsku 1983–2008*, Gdańsk 2008: 25.
6. Krakowiak P, Stolarczyk A. Ksiądz Eugeniusz Dutkiewicz. Ojciec ruchu hospicyjnego w Polsce, Gdańsk 2007: 77–84.
7. Krakowiak P. *Wolontariat w opiece u kresu życia*, Toruń 2012.
8. Krakowiak P, Skrzypińska K, Damps-Konstańska I, et al. Walls and Barriers. Polish Achievements and the Challenges of Transformation: Building a Hospice Movement in Poland. *J Pain Symptom Manage.* 2016; 52(4): 600–604, doi: [10.1016/j.jpainsymman.2016.07.009](https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2016.07.009), indexed in Pubmed: [27524404](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27524404/).